

Oslo 20.02.2008

Det Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

UNIMA-Norge takker for innbydelse til seminar om Scenekunstmeldingen, og oppfordringen til å komme med innspill til denne.

UNIMA-Norge er en interesseorganisasjon for alle som driver med figurteater i Norge. Blant våre medlemmer har vi institusjonsteatre, så vel som profesjonelle frigrupper, pedagoger og også enkelte amatørgrupper.

Vi er klar over at departementet allerede sitter inne med mye kunnskap om feltet, men ut fra statsråd Giskes oppfordring om at "ikke noe område måtte bli glemt", vil vi fokusere på figurteatret som egen sjanger, og i det følgende forsøke kort å redegjøre for figurteatrets stilling i Norge i dag, dets utfordringer og muligheter.

Institusjonene

Det er i dag tre statsstøttede teaterinstitusjoner som produserer figurteater (dukketeater) nogenlunde regemessig: Agder teater, Hordaland teater og Riksteatret. For disse teatrenes vedkommende representerer figurteater-forestillingene det meste av teatrenes tilbud til barn. Mange av forestillingene er kjente tradisjonelle dukketeaterforestillinger, eller bygget på kjente barnebøker.

Det kommunalt finansierte Oslo Nye Teater produserer regelmessig figurteaterforestillinger på Trikkehallen på Torshov. Denne scenen er den eneste i Norge som har figurteatret som sin uttrykte teaterform. Oslo Nye Dukketeatret er økonomisk underlagt Oslo Nye Teater, og har ingen selvstendig økonomi. Det er i dag ingen stilling som kunstnerisk leder ved Dukketeatret. Teatersjefen ved Oslo Nye har dermed kunstnerisk ansvar også for figurteatermiljøet på Trikkehallen.

Figurteatret i Norge har ingen institusjon *med statlig finansiering* som ser det som sin oppgave å fremme figurteatret som kunstform gjennom regelmessige produksjoner og visninger. En selvstendiggjøring av Dukketeatret på Torshov, med en finansieringsordning som for regionteatrene, vil være en løsning. Man ville der kunne utvikle en scene som ved siden av egenproduksjon, kan være en nasjonal arena for figurteaterkunsten i Norge, med visningsmuligheter for norske grupper. En scene som også kan stå som arrangør for internasjonale gjestespill, arrangere seminarer og workshops for figurteaterkunstnerne etc.

Figurteatret i Nordland står i en særstilling. Institusjonens formål er å samprodusere figurteaterforestillinger med forskjellige teatergrupper. Etter en turneperiode i Nordland fylke "overtar" gruppen forestillingen, og kan spille den videre i andre sammenhenger. Figurteatret i Nordland har hatt suksess med flere av sine produksjoner, og en del av forestillingene er senere formidlet til DKS via Norsk Scenekunstbruk. De seneste årene har Figurteatret i Nordland hatt fokus på samarbeid med utenlandske grupper. Driftsstøtten til Figurteatret i Nordland bør økes, og midlene i større grad brukes til satsing på samarbeid med norske

grupper – gjerne i samspill med utenlandske kunstnere. Slik sikrer vi at det skjer kompetanseheving i de norske miljøene.

Det frie feltet

For de av våre medlemmer som arbeider innen det frie feltet, er det vanskelig å få tilstrekkelig produksjonsstøtte til sine forestillinger. Dette gjør at produksjonstiden ofte trekker ut. De fleste produksjoner lages på sparebluss, samtidig som det er usikkert om produksjonene får tildelt plass på visningsarenaer, som Markedet for scenekunst i Sandefjord, eller om de blir kjøpt inn til DKS. Det kan gå både et og to år før produksjonen kommer på turne.

Bekymring over mangel på produksjonsmidler deler våre medlemmer med den øvrige del av gruppene som arbeider innen det frie feltet. På formidlingsfronten har mye skjedd de siste årene. Men spørsmålet om produksjonsstøtte er ennå ikke løst. Hvem skal betale produksjonene, og hva skal kunstnerne leve av i produksjonsperioden? Det er også her på tide med øremerking av midler, og det i en langt større skala enn de som nå er satt av til produksjon i Skolesekken.

For å sikre virksomheten i en gruppe, bør gruppene som har vist evne til kontinuitet og kvalitet i sin produksjon, tilføres driftsmidler. Det offentlige krever bl.a omfattende rapportering og regnskapsplikt for teatergruppene, samtidig skal vi holde øvingslokaler, lager, kontor, bil etc. I denne sammenhengen blir ”prosjekt-tankegangen” feilslått. Gruppene trenger mao å få tilført både driftsmidler og produksjonsmidler. Den tidligere støtten til gruppene var organisert slik: driftsstøtte og produksjonsstøtte. *Prosjektstøtte* bør brukes overfor nye kunstnere og grupperinger, og til ekstraordinære oppsetninger og tiltak.

De fleste av våre medlemmer innen det frie feltet produserer forestillinger for barn og unge, og spiller oftest i ”lukkede” fora – i barnehager, og på skoler. Det er sjelden media ”bryr seg om” hva som vises. Mangelen på kvalifisert kritikk fører til at vi ikke får en reell kvalitetsdiskusjon. Dette er vi avhengige av dersom feltet skal utvikles. Vi må bli tatt på alvor, synliggjort og vurdert av kvalifiserte anmeldere, på linje med teaterkunsten ellers.

Vi trenger åpne, ”offisielle” visningsarenaer. Da frigruppene i sin tid startet Black Box teater i Oslo, og senere Avantgarden i Trondheim, var det med tanke på at disse scenene skulle bli slike arenaer. I og med at disse scenene har utviklet seg til programmerende teatre, ivaretar de ikke lenger den opprinnelige funksjonen. Ikke dermed sagt at de ikke har en viktig funksjon i det norske teatermiljøet, men frigruppene mangler fremdeles visningsarenaer.

Vi er glade for at det er vilje til å gå inn og videreutvikle og forbedre støtteordningene. I og med at også institusjonsteatrene produserer forestillinger for Skolesekken, blir det et stort misforhold i konkurranseforholdet mellom institusjonene og det frie feltet. Mens institusjonene som regel får dekket ca 80 % av sitt produksjonsbudsjett gjennom offentlig støtte, vil en fri produsent/gruppe være heldig om den får dekket 30 % av produksjonskostnadene gjennom tilskudd. Skal budsjettene være i nærheten av å ”gå rundt”, må de som arbeider i det frie feltet selge sine produkter til en høyere pris enn institusjonene. En del av våre medlemmer opplever at de som plukker ut forestillinger til DKS er tvunget til å være like opptatt av pris som av kvalitet. Det er så og si umulig å selge en forestilling som ikke er tatt ut til programmet for Norsk Scenekunstbruk. DKS kjøper i realiteten bare forestillinger derfra, forestillinger som da er subsidiert gjennom Scenekunstbruket.

Dette har skapt en monopolsituasjon, som gjør at det er behov både for klageinstanser, og utstrakt bruk av åremålsstillinger innen feltet – både sentralt og regionalt.

I tillegg går det ofte lang tid fra en produksjon innenfor det frie feltet har premiere, til den eventuelt kommer ut på turne. Ofte over to år. Det sier seg selv at det er vanskelig for små, og økonomisk svake produksjonsenheter f.eks å gjøre juridisk bindende avtaler med innleide skuespillere og teknikere under slike forhold.

Skal en få til en tilstrekkelig stor produksjon av teaterforestillinger av god kunstnerisk kvalitet til å dekke det framtidige behovet i DKS, må en finne en løsning på disse problemene.

Festivalstøtte

Vi er glade for at departementet vurderer å opprette en festivalstøtteordning for teaterfestivaler på linje med musikkfestivaler. Agder teater har i flere år arrangert en internasjonal figurteaterbiennale i Kristiansand. Denne festivalen har vært av stor betydning for figurteatermiljøet. Festivalen er imidlertid avhengig av den rådende økonomien på Agder teater. En festivalstøtte vil være med å trykke denne festivalen.

UNIMA-Norge arrangerte i mai 2007 teaterfestivalen Fri Figur i samarbeid med Oslo Nye Dukketeatret og Bydel Sagene. Vi planlegger ny festival 15.-19.oktober 2008. På sikt håper vi å utvikle festivalen til en biennale, med hovedvekt på å presentere norske forestillinger. Festivalen vil bli arrangert de årene det ikke er internasjonal figurteaterfestival i Kristiansand.

En nasjonal figurteaterfestival vil være viktig for å synliggjøre både gruppenes og institusjonsteatrenes arbeid med figurteater, og være med å høyne respekten for kunstarten og dens kunstnere. På tross av små bevilgninger og vanskelige produksjonsforhold, lages det figurteater av høy kvalitet i Norge i dag, både for barn og voksne. Festivalen vil være en velegnet arena for å vise kvaliteten, bredden og mangfoldet i uttrykket. En festivalstøtteordning vil være mer enn kjærkommen.

Utdanning

På møtet nevnte statsråden at meldingen også ville se på utdanningssituasjonen for de enkelte kunstnergrupper. Det finnes i dag ingen høgskoleutdanning innen figurteater i Norge. Vi hadde en kort periode Akademi for figurteater, tilknyttet høgskolen i Østfold, som tilbød en treårig utdanning. Denne utdanningen er blitt omskapt til en skuespillerutdanning, med vekt på det fysiske teateruttrykket. Dette har vært til stor fortvilelse for figurteatermiljøet, uten at vi har kunnet gjøre noe med det. Figurteatret er en særegen teaterform, med store krav til teknisk og håndverksmessig kunnskap, i tillegg til det kunstneriske. Det er behov for en figurteater-utdanning i Norge.

Høgskolen i Oslo starter til høsten opp et deltids-studium i figurteater, 30 + 30 studiepoeng over to år, i første omgang som betalstudium – og dersom det melder seg nok studenter. Studiet kan gå inn som en del av høgskolens bachelorstudium i Drama- og teaterkommunikasjon. Studiet vil være mer pedagogisk rettet enn den tidligere kunstutdanningen ved Akademi for figurteater, men søker også å ha høy kunstnerisk kompetanse tilknyttet studiet, og er i gang med å utvikle samarbeid med bl.a Riksteatret og utdanningsinstitusjoner utenlands.

Behovet for en kunstutdanning for figurteater er ikke løst med dette, men det er en sped
begynnelse. Det er behov for å videreutvikle mulighetene for en figurteaterutdanning.

For UNIMA-Norge

Svein Gundersen, leder